

Atf / Citation

ULUSCU, G. (2023). "Şenlik, A. Ş. (2021). Ana Hatlarıyla Almanya Türkolojisi. RumeliYA Yayıncılık, 98 s. ISBN: 978-605-70154-8-8". *Gazi Türkiyat*, 33: 295-298.

Geliş / Submitted

01.05.2023

Kabul / Accepted

24.07.2023

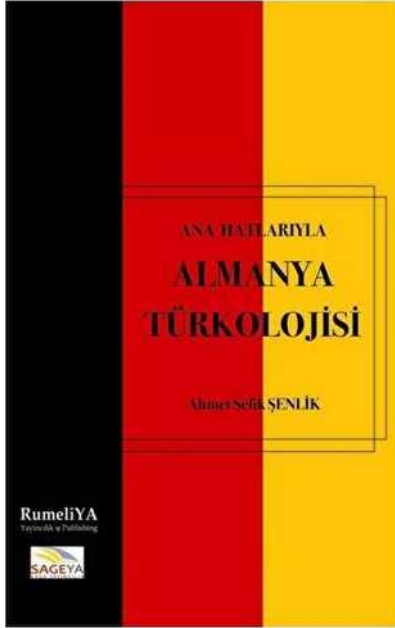
DOI

10.34189/gtd.33.016

ANA HATLARIYLA ALMANYA TÜRKOLOJİSİ

Şenlik, A. Ş. (2021). *Ana Hatlarıyla Almanya Türkolojisi*. RumeliYA Yayıncılık, 98 s. ISBN: 978-605-70154-8-8

Gizem ULUSCU*

Almanya, dünyadaki Türkoloji araştırmaları açısından en önemli ülkelerden biridir. Johannes Leunclavius'un 1588 yılında Frankfurt'ta yayımlanan *Annales Sultanorum Othmanidarum a Turcis sua lingua scripti* adlı çalışması Almanya'da Türklerle ilgili yapılan ilk çalışmadır. Hieronymus Megiser'in 1612'de Leipzig'de yayımlanan *Institutionum linguae turcicae libri* adlı dört ciltlik eseri ise Avrupa'da yayımlanan ilk Türkçe gramerdir (Gül 2002: 18). Bu çalışmalardan sonra özellikle 19. yüzyılın ortalarına doğru şarkiyat araştırmaları artmış, 20. yüzyıldan itibaren ise Türkoloji müstakil bir araştırma alanı hâline gelmiştir. Alman Türkologların yanı sıra Türkiye'den Almanya'ya giderek Türkoloji çalışmalarına katkı sağlayan Türkologlar da bulunmaktadır.

* Arş. Gör. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul/ TÜRKİYE. gizem.uluscu@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-5528-0159

Bugün Almanya’da Türkoloji alanında çalışmalar yapan pek çok kuruluş ve enstitü vardır. Bamberg, Berlin, Frankfurt, Freiburg, Göttingen, Hamburg, Mainz ve Münih’teki enstitülerde Türkoloji çalışmaları devam etmektedir (Gül 2006: 57).

Almanya’daki Türkoloji çalışmaları ve bu alanda eğitim veren kuruluşlar hakkında birçok yayın da mevcuttur. Bu yayınlardan Hans Georg Majer’in “Die Zentren der Deutschen Orientalistik”, Klaus Kreiser’in “Bibliographie der deutschen Turkologie (1975- 1993)”, Nebi Özdemir’in “Almanya ve Berlin”deki Türkoloji Araştırmaları Tarihi ve Freie Universität-Berlin - Türkoloji Enstitüsü”, Bülent Gül’ün “Almanya”da Türkoloji Çalışmaları”, Christoph Herzog’un “Almanca Konuşulan Ülkelerde Türkiyat ve Şarkiyat Çalışmalarının Gelişimi Üzerine Notlar” adlı makalelerinde ve Jens Peter Laut ve Peter Zieme’nin birlikte hazırladıkları *Turkologie in Deutschland, Österreich und der Schweiz* adlı eser ile Hasan Eren’in *Türklük Bilimi Sözlüğü I, Yabancı Türkologlar* adlı eserinde Almanya Türkolojisi ve Alman Türkologlar hakkında genel bilgiler verilmektedir.

Ahmet Şefik Şenlik tarafından hazırlanan *Ana Hatlarıyla Almanya Türkolojisi* adlı eserle Almanya Türkolojisi üzerine yapılan çalışmalara bir yenisi daha eklenmiştir. Eserde 19. yüzyıldan itibaren Almanya’da yapılan Türkoloji çalışmaları genel çizgileriyle ele alınmıştır.

Kitap, “Türk-Alman Münasebetleri” (s. 7-15), “Türkologlar ve Türklerle İlgili Çalışmalar” (s. 17-62), “Kurumlarda Türkoloji” (s. 63-80), “Sürelî Yayınlar” (s. 81-85) ve “Sonuç” (s. 87-88) olmak üzere beş ana bölümden oluşmaktadır ve toplam 98 sayfadır.

“Türk-Alman Münasebetleri” adlı ilk bölümde (s. 7-15), Türk- Alman ilişkileri Almanların Türklerle ilk karşılaştıkları Haçlı seferlerinden (1096) itibaren kronolojik ve detaylı olarak ele alınmıştır.

“Türkologlar ve Türklerle İlgili Çalışmalar” adlı ikinci bölüm (s. 17-62), “19. asra kadarki umumî çalışmalar” ve “19. asırdan sonra Almanya’da Türkologlar ve Türkoloji” olmak üzere iki ayrı alt başlıkta incelenmiştir. İlk kısımda, erken dönem Türkoloji çalışmaları olarak kabul edilebilecek incelemeler ve bu incelemeleri kaleme alan araştırmacılar hakkında bilgi verilmiştir. Bu kısımda araştırmacıların yalnızca isimleri zikredilmiş, araştırmacılar hakkında detaylı bilgilere yer verilmemiştir. Yazar, bu erken dönem çalışmalar ve bu çalışmaların müellifleri üzerine hazırladığı müstakil bir eserini yakında neşredebileceğini de ifade etmiştir (s. 18). İkinci kısımda, ilk olarak bugün Almanya üniversitelerinde akademik bir disiplin olarak yer alan Türkoloji’nin müstakil bir kürsü hâline gelişi detaylı olarak işlenmiştir. Bu kısımda ayrıca 19-21. yüzyıllar arasında ilmî faaliyet gösteren Alman Türkologlar ve Alman olmamakla birlikte hayatlarının önemli bir kısmını Almanya’da geçirerek Almanca yazan Türkologlar doğum tarihleri esas alınarak sıralanmış, bu Türkologların eğitim hayatı ve ilmî araştırmaları hakkında ana hatlarıyla bilgiler verilmiştir.

“Kurumlarda Türkoloji” adlı üçüncü bölümde (s. 63-80), Türkoloji kürsüsü bulunan üniversiteler şehirlere göre tasnif edilerek incelenmiştir. Üniversite ve Türkoloji kürsüsünün kısa tarihine değinilmiş, burada çalışmalar yürütmüş olan/yürüten araştırmacılar ve kürsünün araştırma alanları hakkında bilgi verilmiştir. “Diğer kurumlar” başlığı altında ise üniversiteler haricinde Türkoloji araştırmaları yapılan enstitü ve kuruluşlar zikredilmiştir.

“Sürelî Yayınlar” adlı dördüncü bölümde (s. 81-85) ise Türkoloji ile ilgili ilmî yazıların bulunduğu süreli yayınlar hakkında bilgi verilmiştir.

“Sonuç” (s. 87-88) bölümünde yazar Almanya Türkolojisi’nde dil, tarih, edebiyat alanlarında yapılan çalışmalarla ilgili genel bir değerlendirme yaptıktan sonra özellikle yazarın kendi araştırma alanı da olan Osmanlı Türkçesiyle ilgili Almanya’da yapılan çalışmaların eksiklerine de değinmiş, bu alanda yapılan çalışmalara dair objektif değerlendirmelerde bulunmuştur.

Kitabın basılı hâlinin yanı sıra pdf formatındaki hâline de academia.edu sitesi üzerinden erişmek mümkündür.¹

Şenlik’in bu çalışmasının odak noktası 19-20. yüzyıllarda kuzeyde (Prusya ve Almanya’da) teşekkül eden Türkoloji faaliyetleridir. Yazar, eserini okuyucuya hızlı ve genel bilgiler veren muhtasar bir el kitabı olarak hazırladığını belirtmiştir (s. 5). Gerçekten de eser incelendiğinde eserin hazırlanma gayesinin başarıyla yerine getirildiği görülmektedir. Bu çalışmayla Almanya Türkolojisi ile ilgili önceki çalışmalardaki bazı eksikler tamamlanmış, güncel bilgiler eklenmiştir. Hem Türkoloji’ye hizmet eden Türkologlar hem Türkoloji faaliyetlerini yürüten kurumlar hem de Türkoloji ile ilgili ilmî yazıların bulunduğu yayınlar hakkında bilgi edinebileceğimiz Almanya Türkolojisi’ne dair bu kıymetli eser için hocamızı tebrik eder, yeni çalışmalarını da sabırsızlıkla beklediğimizi belirtmek isterim.

KAYNAKÇA

- GÜL, B. (2002). “Münih Üniversitesi Yakın Doğu Tarihi, Kültürü ve Türkoloji Enstitüsü ve Çalışmaları”. *Türkbilgi*, 3: 18-33.
- GÜL, B. (2006). “Almanya’da Türkoloji Çalışmaları”. *Türkbilgi*, 11: 56-117.
- EREN, H. (1998). *Türklük Bilimi Sözlüğü, I. Yabancı Türkologlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- HERZOG, C. (2011). “Almanca Konuşulan Ülkelerde Türkiyat ve Şarkiyat Çalışmalarının Gelişimi Üzerine Notlar (çev. Faruk Yaslıçimen)”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 8/15: 77-148.
- KREISER, K. (1994). “Bibliographie der deutschen Turkologie (1975-1993)”. *Turcica*, XXVI: 271-376.

¹ https://www.academia.edu/74327903/Ana_Hatlar%C4%B1yla_Almanya_Tu_rkolojisi

LAUT, J. P., ZIEME P. (1997). *Turkologie in Deutschland, Österreich und der Schweiz, Ein Namen- und Adressenverzeichnis*. Berlin-Freiburg.

MAJER H. G. (1980). "Die Zentren der Deutschen Orientalistik". *Prilozi za orijentalnu filologiju*, 28/29: 433-454.

ÖZDEMİR, N. (2005). "Almanya ve Berlin"deki Türkoloji Araştırmaları Tarihi ve Freie Universität-Berlin-Türkoloji Enstitüsü". *Millî Folklor*, 17/68: 32-39.

ŞENLİK, A. Ş. (2021). *Ana Hatlarıyla Almanya Türkolojisi*. Kırklareli: RumeliYA Yayıncılık.